

Sayı : E-32661919-610- 117
Konu : Yazılı Soru Önergelerinin Cevabı

13.11/2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi : a) 09/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1713228 sayılı yazınız.
b) 09/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1714399 sayılı yazınız.
c) 10/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1715447 sayılı yazınız.
ç) 15/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1717714 sayılı yazınız.
d) 17/10/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1718631 sayılı yazınız.

7/34395 } 6K 20
7/34503 }
7/34641 }
7/34649 } 6K 21
7/34659 }
7/34664 }
7/34759 } 6K
7/34765-34768 } 23
7/34898 } 6K 15

Bakanlığımıza İlgi (a-b-c-ç-d)'de kayıtlı yazıyla iletilen Ankara Milletvekili Aliye TİMİSİ ERSEVER'in 7/34395, Hakkari Milletvekili Öznur BARTİN'in 7/34503 ve 7/34767, İstanbul Milletvekili Özgür KARABAT'ın 7/34641, İstanbul Milletvekili İskender BAYHAN'ın 7/34649, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut TANAL'ın 7/34659, İstanbul Milletvekili Elif ESEN'in 7/34664, İstanbul Milletvekili Cengiz ÇİÇEK'in 7/34759, Şırnak Milletvekili Nevroz UYSAL ASLAN'ın 7/34765, Diyarbakır Milletvekili Serhat EREN'in 7/34766, Hatay Milletvekili Necmettin ÇALIŞKAN'ın 7/34768 ile Adana Milletvekili Orhan SÜMER'in 7/34898 esas numaralı yazılı soru önergeleri incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler Ek'te sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Yusu TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

Ek: Bilgi (29 Sayfa)

ŞIRNAK MİLLETVEKİLİ NEVROZ UYSAL ASLAN'IN 7/34765 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN BİLGİ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Öğretim Programları, Talim ve Terbiye Kurulunun 23.05.2024 tarihli ve 20 sayılı Karar'ı doğrultusunda kademeli bir biçimde uygulanmak üzere kabul edilmiştir. Geliştirilen öğretim programlarında; öğrenciler zihinsel, duygusal, bedensel, sosyal ve manevi gelişim yönleriyle bütüncül olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda; bilgi ve becerinin sentezlendiği soyut zihinsel süreçlerin somutlaştırıldığı, millî, manevi ve evrensel değerlerin öğretim programlarına nüfuz ettirilerek öğrenciye kazandırıldığı, öğrencinin aktif ve çevresiyle etkileşim halinde olduğu, nesnel ve açık ölçme ve değerlendirmeye imkân veren öğretim programları hazırlanmıştır. Öğretim Programları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitiminin temel ilkelerine uygun bir biçimde geliştirilmektedir. Disiplinler özelinde geliştirilen öğretim programlarının çerçevesini belirleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nde; ötekileştirici veya ayrıştırıcı bir tutumu önleyen; hak ve özgürlükleri, eşitliği, etik davranmayı, hakkaniyeti, ön yargısızlığı, ölçülülüğü ve liyakati kapsayan "Adalet" değeri; Sosyal ilişkilerde duyarlılık göstermeyi dayanışma içinde olmayı; etkili iletişimle sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişkiler kurmayı; nitelikli vakit geçirmeyi ve evrensel bağ kurmayı, toplumsal ve kişisel haklara saygı göstermeyi ele alan "Dostluk", "Saygı" ve "Özgürlük" değerleri ile "Sosyal Farkındalık Becerisi" özel olarak yer almaktadır.

Dostluk değeri; sosyal ilişkilerde duyarlılık göstermeyi dayanışma içinde olmayı, etkili iletişimle sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişkiler kurmayı, nitelikli vakit geçirmeyi ve farklı kültürlerle bağ kurmayı kapsamaktadır. Saygı değeri ise ailesine, dostlarına ve ülkesine karşı vefalı, dürüst, sadık ve özverili olmayı; barışçıl bakış açısına sahip olmayı; misafirperverliği, doğaya ve bütün canlılara karşı merhametli davranmayı kapsamakta olup "D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder. D15.1.2. Sosyal ilişkilerinde duygusal dengeyi sağlar. D15.1.3. Sorunları sağduyu ile çözmeye çalışır. D15.1.4. Kendisiyle, insanlarla ve içinde yaşadığı doğayla barışıktır. D15.1.5. Dünya barışı için sevginin önemini bilir. D15.1.8. Başkalarının sevincine ve üzüntüsüne ortak olur." içermektedir. Özgürlük değeri özgürlüklerini kullanırken kişisel ve toplumsal haklara saygı gösterme kapsamında "D11.3.1. Özgürlüklerini kullanırken diğer insanlara ve topluma karşı sorumluluklarına önem verir. D11.3.2. Özgürlüklerini kullanırken diğer insanların özgürlük alanlarını ihlal etmez. D11.3.3. Toplumsal düzenin sağlanması için kurallara uyar. D11.3.4. Kendine zarar verecek duygu, düşünce ve davranışların özgürlükle bağdaşmadığını bilir." eylemlerini içermektedir. Farklı geçmiş, kültür ve şartlardan gelen kişiler de dâhil olmak üzere başkalarının bakış açılarını anlama ve onlarla hemhâl olmayı ifade eden "Sosyal Farkındalık Becerisi" ise "SDB2.3.SB2.G1. Başkalarının mevcut bir durum hakkında farklı düşünebileceğini ve hissedebileceğini fark eder. SDB2.3.SB2.G4. Başkalarıyla aynı fikirde olmadığını yapıcı olarak ifade eder. SDB2.3.SB3.G3. Sosyal ve kültürel faktörler açısından çeşitli grupların varlığını tanır. SDB2.3.SB3.G4. Kendinden farklı bireylerle ilişki kurmaya yönelik stratejiler geliştirir. SDB2.3.SB3.G5. Farklı bakış açılarının, kültürlerin veya sosyal grupların sahip olduğu değerlerin farkında olarak bu değerleri önemser. SDB2.3.SB3.G6. Farklı kültür ve bakış açılarının toplum refahına yaptıkları olumlu katkıları tanır." göstergelerinden oluşmaktadır.

Bununla birlikte Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Yaşayan Demokrasimiz” öğrenme alanında “SB.6.4.3. Vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini sorgulayabilme” öğrenme çıktısına ait “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” bölümünde “*Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin e-devlet, e-nabız, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) hizmetleri gibi olumlu etkilerine ve siber zorbalık, kişisel verilerin güvenlik ve gizliliğinin tehlikeye girmesi gibi olumsuz etkilerine dair verilen kaynaklar grup çalışması ile incelenerek konuya ilişkin bilgi toplamaları sağlanır.*” ifadeleri bulunmaktadır. Felsefe Dersi Öğretim Programı'nda 11. sınıf “Edebiyat ve Felsefe” ünitesinde “FEL.11.4.2. Edebiyat-felsefe ilişkisi ile ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme” öğrenme çıktısına ait “*Öğrenme-Öğretme Uygulamaları*” bölümünde “*Metinler felsefi düşüncenin özellikleri açısından incelenir. İnceleme sonunda öğrencilere varoluşçu felsefenin özellikleri hatırlatılır. Yalnızlık, sorumluluk, sevgi, nefret, kin, umut, umutsuzluk, acı, sevinç gibi insan varoluşuna ait durumların felsefi açıdan ele alınmasında edebî dile başvurulmasının güçlü ve zayıf yönlerinin neler olabileceği hakkında tartışma yaptırılır.*” ifadelerine yer verilmiştir.

Sonuç olarak öğretim programlarımızın toplumsal barış, uzlaşma ve birlikte yaşama kültürünü destekleyecek becerilerin, değerlerin ve eğilimlerin edindirilmesi ve geliştirilmesi yönünden yeterli içeriğe sahip olduğu değerlendirilmektedir. Bunun ötesinde an itibari ile anılan konular özelinde yürütülmekte olan ayrıca bir müfredat çalışmamız bulunmamaktadır.

Öğretim programlarımız bütün ideolojilerin üstünde millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlamak ve millî bilince sahip şahsiyetlerden oluşan bir toplum oluşturabilmek adına ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş nesilleri hedeflemektedir. Ayrıca eleştirel düşünen, problem çözen, karar veren, mesuliyet ve ülkü sahibi nesiller yetiştirmek de eğitim sistemimizin ilkeleri arasındadır. Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” esas alınarak hazırlanmaktadır. Bu doğrultuda öğretim programlarımızla amaçlanan Kanun'da ifade edildiği üzere “*Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; 2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek (...)*” şeklinde belirlenmiştir. Bununla birlikte disiplinlere ait genel bilgi ve becerileri edindirmenin yanı sıra millî kültürümüz ve tarihsel geçmişimiz kapsamında bütünsel anlam taşıyan öğelerin, öğretimsel bir amacı olması hâlinde pedagojik ilkeler gözetilmek kaydı ile programlarda yer alması mümkün olabilmektedir. Bununla birlikte örneklendirilen konu özelinde öğretim programlarımızda yer alan bir içerik bulunmamaktadır.

Disiplinler özelinde geliştirilen öğretim programlarının çerçevesini belirleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nde; farklı geçmiş, kültür ve şartlardan gelen kişiler de dâhil olmak üzere başkalarının bakış açılarını anlama ve onlarla hemhâl olmayı ifade eden “Sosyal Farkındalık Becerisi” ise “*SDB2.3.SB2.G1. Başkalarının mevcut bir durum hakkında farklı düşünebileceğini ve hissedeabileceğini fark eder. SDB2.3.SB2.G4. Başkalarıyla aynı fikirde olmadığını yapıcı olarak ifade eder. SDB2.3.SB3.G3. Sosyal ve kültürel faktörler açısından çeşitli grupların varlığını tanır. SDB2.3.SB3.G4. Kendinden farklı bireylerle ilişki*

kurmaya yönelik stratejiler geliştirir. SDB2.3.SB3.G5. Farklı bakış açılarının, kültürlerin veya sosyal grupların sahip olduğu değerlerin farkında olarak bu değerleri önemser. SDB2.3.SB3.G6. Farklı kültür ve bakış açılarının toplum refahına yaptıkları olumlu katkıları tanır.” göstergelerinden oluşmaktadır.

Bununla birlikte, 24.08.2023 tarihli ve 43 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile uygun bulunan İlköğretim Kurumları (ilkokul-ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi ile *yaşayan diller ve lehçeler* seçmeli dersleri farklı sınıf ve seviyelerde uygulanmaktadır.

İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi ile 25.06.2024 tarihli ve 23 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile uygun bulunan İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelgesi'nde *yaşayan diller ve lehçeler* dersine ilişkin aşağıda yer alan öğretim programları, Bakanlığımıza bağlı resmî eğitim öğretim kurumlarında Talim ve Terbiye Kurulunun ilgili kararları doğrultusunda 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaktadır:

- Adıgece ve Abazaca (Kiril Alfabeti); 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı, 2012/153 sayılı Karar
- Lazca; 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı 2013/119 sayılı Karar
- Gürcüce 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı 2014/89 sayılı Karar
- Adıgece (Latin Alfabeti) 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı 2015/18 sayılı Karar
- Kürtçe (Kurmanca ve Zazaca);
- 5. Sınıf Öğretim Programı 2012/154 sayılı Karar
- 6. Sınıf Öğretim Programı 2014/5 sayılı Karar
- 7. Sınıf Öğretim Programı 2014/22 sayılı Karar
- 8. Sınıf Öğretim Programı 2015/100 sayılı Karar
- Arnavutça 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı 2017/8 sayılı Karar
- Boşnakça 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı 2017/9 sayılı Karar

Söz konusu derslere yönelik hazırlanan ve Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile uygun bulunan Yaşayan Diller ve Lehçeler Kurmancî 5, Yaşayan Diller ve Lehçeler Kurmancî 6, Yaşayan Diller ve Lehçeler Kurmancî 7, Yaşayan Diller ve Lehçeler Kurmancî 8, Yaşayan Diller ve Lehçeler Zazaki 5, Yaşayan Diller ve Lehçeler Zazaki 6, Yaşayan Diller ve Lehçeler Zazaki 7 ve Yaşayan Diller ve Lehçeler Zazaki 8 eğitim araçları yer almaktadır. Kabul edilen eğitim araçlarının listesi Ocak 2025 tarihli ve 2806 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır.

Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerin geçici koruma altında bulunan öğrencilere yönelik ayrımcılık ve ön yargı temelli akran zorbalığını önleme konusunda bilgi, beceri ve farkındıklarını artırmak amacıyla MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından “Geçici Koruma Altında Bulunan Öğrencilere Yönelik Ayrımcılık ve Ön Yargı Temelli Zorbalığı Önleme Hizmet İçi Eğitimi Kursu” hazırlanmıştır.

Söz konusu kurs ilk kez 28 Ekim-1 Kasım 2024 tarihlerinde İstanbul Zübeyde Hanım Hizmet İçi Eğitim Enstitüsünde Adana, Ankara, Bursa, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Mersin ve Şanlıurfa illerindeki ortaokullarda görev yapan farklı branşlardan 100 öğretmenin katılımı ile gerçekleşmiştir. Hizmet içi eğitimde akademisyenler tarafından *öğretmenlere, ayrımcılık ve ön yargı temelli akran zorbalığı, sınıf ortamında karşılaşılabilecek ayrımcılık ve ön yargı temelli zorbalıklara yönelik önleme ve müdahale stratejileri, farklılıklara saygı değerinin sınıf ve okul içinde gelişmesi* gibi çeşitli konularda bilgiler verilmiştir. Bu faaliyeti tamamlayan öğretmenlerin akran zorbalığının yanı sıra ayrımcılık ve önyargı temelli akran zorbalığı konusunda da farkındalık kazanmaları, sınıf ortamında karşılaşılabilecekleri ayrımcılık ve önyargı temelli zorbalıklara yönelik önleme ve müdahale stratejileri hakkında bilgi edinmeleri, farklılıklara saygı değerinin sınıf içinde

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

gelişmesine yönelik beceri edinmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca hizmet içi eğitimi alan öğretmenler ayrımcılık ve ön yargı temelli zorbalık yaşayan öğrencilerin okul içinde ihtiyaç duyacağı desteği sağlayacak, geçici koruma statüsündeki öğrencilere yönelik öğrenci tutumlarının olumlu davranış değişikliğine dönüşmesinde yardımcı olma noktasında desteklenmişlerdir. Düzenlenen hizmet içi eğitimlerin okul ve sınıf ortamında farklılıklara saygı değerinin oluşmasına olumlu katkı sağlaması beklenmektedir. İlgili hizmet içi eğitim kursu MEB Millî Eğitim Akademisi'nin belirlediği tarihler ve sayılar doğrultusunda 2025-2026 öğretim yılında gerçekleştirilecektir.

Öte yandan 2023-2025 yılları arasında "Demokrasi ve İnsan Hakları" konusunda 110 eğitim yapılarak 36.767 katılımcıya sertifika verilmiştir.